

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Με αυτά τα μέσα, λοιπόν, εφοδιασμένοι οι άνθρωποι, στην αρχή κατοικούσαν διασκορπισμένοι, πόλεις όμως δεν υπήρχαν. Αφανίζονταν, λοιπόν, από τα θηρία, γιατί από κάθε άποψη ήταν πιο αδύναμοι από αυτά και οι τεχνικές γνώσεις τους βοηθούσαν, βέβαια, ικανοποιητικά για την ανεύρεση τροφής, ήταν όμως ανεπαρκείς για τον πόλεμο με τα θηρία - γιατί δεν είχαν ακόμη την τέχνη για την οργάνωση μιας πολιτείας, της οποίας μέρος είναι η πολεμική τέχνη – ένιωθαν, λοιπόν, την ανάγκη να συγκεντρώνονται και να εξασφαλίζουν τη σωτηρία τους κτίζοντας πόλεις. Όσες φορές, λοιπόν, συγκεντρώνονταν, αδικούσαν ο ένας τον άλλο, επειδή δεν είχαν την πολιτική τέχνη, κι έτσι πάλι διασκορπίζονταν και καταστρέφονταν. Ο Δίας, λοιπόν, επειδή φοβήθηκε για το γένος μας μήπως χαθεί εντελώς, στέλνει τον Ερμή να φέρει στους ανθρώπους το σεβασμό (των άγραφων νόμων) και τη δικαιοσύνη, για να αποτελέσουν την αρμονία των πόλεων και δεσμούς συνεκτικούς της φιλίας. Ρωτάει, λοιπόν, ο Ερμής το Δία με ποιο τρόπο, τέλος πάντων, να δώσει στους ανθρώπους τη δικαιοσύνη και το σεβασμό. «Με ποιον από τους δύο τρόπους, όπως έχουν μοιραστεί οι τέχνες, έτσι να μοιράσω και αυτές;

B.1. Στάδια εξέλιξης του ανθρώπινου πολιτισμού:

Σύμφωνα με το μύθο μπορούμε να διακρίνουμε τρεις φάσεις:

α. η φάση του Επιμηθέα, κατά την οποία συντελείται ο **βιολογικός σχηματισμός** του ανθρώπου. Ο άνθρωπος παρουσιάζει ατέλειες σε σύγκριση με τα άλλα ζώα, καθώς είναι «*γυμνός, άστρωτος, άνυπόδητος και άοπλος*».

β. η φάση του Προμηθέα, κατά την οποία πραγματοποιείται η **γέννηση των τεχνών**. Δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τον τεχνικό πολιτισμό και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου (κατοικίες, ενδυμασία, τροφή κτλ.). Σχηματίζονται οι **πρώτες κοινωνίες**, διαμορφώνονται οι πρώτοι **θεσμοί** και ανακαλύπτεται ο **έναρθρος λόγος**. Κατά τη φάση αυτή δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την επιβίωση του ανθρώπου και την προσαρμογή του στο φυσικό περιβάλλον.

γ. η φάση του σχηματισμού των πόλεων. Κατά τη φάση αυτή **σχηματίζονται οι «πόλεις»**, δηλαδή ευρύτεροι συνοικισμοί που διέπονται από ξεχωριστούς νόμους και έχουν ξεχωριστή πολιτική εξουσία. Όσοι συμμετέχουν στην άσκηση της ονομάζονται πολίτες. Κατά τη φάση αυτή, οι άνθρωποι δέχονται **κοινές ηθικές αξίες**, σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, την «*αϊδώ*» και τη «*δίκη*». Έτσι, οι **κοινωνικοί ανταγωνισμοί περιορίζονται** και δεν έχουν ως αποτέλεσμα την αλληλοεξόντωση των ανθρώπων.

Η σειρά εμφάνισης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων των ανθρώπων:

1. ο άνθρωπος κατακτά την «*έντεχνον σύν πυρί σοφίαν*», τις **τεχνικές γνώσεις**.
2. δημιουργείται η **θρησκεία** (η φωτιά συνέδεσε τον άνθρωπο με το θεό).
3. δημιουργείται η **γλώσσα** («*φωνήν και ὀνόματα διηρθρώσατο*»).
4. αναπτύσσονται οι **τέχνες**.
5. αποκτήθηκε η **πολιτική αρετή**.

B.2. Στα πλαίσια του μύθου το θρησκευτικό συναίσθημα εξηγείται ως απόρροια της πολύτιμης προσφοράς του Προμηθέα. Μίας και οι άνθρωποι έλαβαν, με τη βοήθειά του, τη φωτιά και τις τεχνικές γνώσεις, που μέχρι τότε ανήκαν αποκλειστικά στους θεούς, εύλογα προέκυψε για τους ανθρώπους μια διάθεση ευγνωμοσύνης και σεβασμού απέναντι τους. Η προσφορά του Προμηθέα λειτουργεί έτσι ως συνεκτικός δεσμός ανάμεσα στους ανθρώπους και στους θεούς, ξεκινώντας μια επικοινωνία μεταξύ τους καθώς και μια σχέση λατρείας και υποταγής. Αν, βέβαια, αφαιρέσουμε το μυθικό περίβλημα της διήγησης, τότε αντικρίζουμε τον άνθρωπο που χρησιμοποιώντας τις νοητικές του ικανότητες, κατορθώνει μόνος του να αξιοποιήσει τη δύναμη της φωτιάς προς όφελός του και παράλληλα να εξελίξει τις τεχνικές του δεξιότητες. Γεγονός που μοιάζει να μην αφήνει περιθώρια για την ένταξη των θεών στη ζωή του. Εντούτοις, αν αναλογιστούμε την απορία του ανθρώπου μπροστά στην υπέρμετρη δύναμη της φύσης και στο γενικότερο μεγαλείο του φυσικού περιβάλλοντος, μπορούμε να αισθανθούμε την ανάγκη του να βρει μια απάντηση για το ποιος βρίσκεται πίσω απ' όλα αυτά, ποιος δηλαδή είναι ο δημιουργός του κόσμου. Οι άνθρωποι, επομένως, με την προσφυγή στους θεούς, με την πεποίθηση δηλαδή πως για οτιδήποτε αντικρίζουν γύρω τους υπάρχει κάποιος ιθύνων νους, βρίσκουν μια πρώτη απάντηση στις ανησυχίες τους. Το θρησκευτικό συναίσθημα, επομένως, αποτελεί μια έμφυτη διάθεση του ανθρώπου ή καλύτερα μια ενστικτώδη ανάγκη του, καθώς μόνο μέσω αυτού αισθάνονται πως ζουν σ' έναν κόσμο που βασίζεται στη λογική και πως δεν υπάρχουν απλώς σ' ένα χάος συμπτώσεων και τυχαίων επιλογών. Ο Πρωταγόρας, άλλωστε, αν και αγνωστικιστής δεν ήταν άθεος, δεν απέρριπτε ολοκληρωτικά την ιδέα της ύπαρξης των θεών. Θεωρούσε, βέβαια, ότι δεν μπορεί να αποδειχτεί η ύπαρξη ενός όντος που δεν είναι ορατό στους ανθρώπους, αλλά και πάλι δεν μπορούσε με πλήρη βεβαιότητα να αποκλείσει την πιθανότητα της ύπαρξης μιας ανώτερης δύναμης. Ο σοφιστής αποδέχεται πως το ζήτημα των θεών είναι πέρα από τις περιορισμένες ανθρώπινες δυνατότητες, τόσο γιατί ο χρόνος ζωής ενός ανθρώπου δεν είναι ικανός, ώστε να ερευνήσει διεξοδικά το θέμα και να καταλήξει σ' ένα ουσιαστικό συμπέρασμα, όσο και γιατί οι θεοί δεν είναι απτά όντα.

Γ. Σχολικό εγχειρίδιο: «Μετά την επιστροφή του ... της ελληνιστικής εποχής» (σελίδες 41 - 42).

Δ. βωμούς, ίκανη, δείσας, δοίη, νείμω, ἔχων, ἰατρικήν, θῶ, ἴωσιν, ἀρετῆς.